

Господарське право; господарсько-процесуальне право

УДК 330.111

Лесюк Владислав Станіславович

*аспірант кафедри економіки та міжнародних економічних відносин
Полтавського державного аграрного університету*

Lesiuk Vladyslav

*Postgraduate Student of the Department of
Economics and International Economic Relations*

Poltava State Agrarian University

ORCID: 0000-0002-8370-6513

**ПРАВОВІ ЗАСАДИ ТЛУМАЧЕННЯ СУТНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ
LEGAL FOUNDATIONS FOR INTERPRETING THE ESSENCE OF
ECONOMIC ACTIVITY OF AGRARIAN ENTERPRISES IN UKRAINE**

Анотація. В статті проведено аналіз правових засад тлумачення сутності господарської діяльності в Україні. Проаналізовано тлумачення сутності господарської діяльності в законодавстві України. Акцентовано увагу на еволюцію тлумачення та зміни в законодавстві. Спільними рисами тлумачень є акцент на отриманні доходу та відмінності в рівні деталізації господарської діяльності. Розглянуто доктринальні підходи до тлумачення сутності господарської діяльності серед вітчизняних науковців. Важливо зазначити, що вітчизняні вчені при тлумаченні поняття, як правило, враховують чинні правові норми та особливості національної економіки. Такий підхід дає змогу виявити слабкі сторони національної правової системи та запропонувати шляхи їх удосконалення. Визначено як впливає нормативне регулювання господарської діяльності на розвиток національної економіки. Нормативне регулювання господарської діяльності впливає на

регулювання конкуренції, залучення інвестицій, запобігання корупції, міжнародну інтеграцію та економічну ефективність. Законодавство може як сприяти, так і перешкоджати економічному розвитку. З одного боку, ефективне законодавство може стимулювати економічне зростання. З іншого боку, застаріле законодавство може стати перешкодою для економічного розвитку. Суперечливість та невизначеність законів можуть відлякувати потенційних суб'єктів господарської діяльності. Господарська діяльність в Україні відбувається в умовах постійного оновлення законодавства. Досліджено вплив міжнародних норм на українське законодавство. Використання міжнародного досвіду для вдосконалення українського законодавства може підвищити економічну ефективність господарської діяльності в Україні. Водночас потрібно враховувати особливості національної економіки. Чітке та зрозуміле законодавство сприяє економічній ефективності, адже допомагає забезпечити адекватні умови для діяльності підприємств на ринку. Визначено особливості господарської діяльності аграрних підприємств в Україні. Відзначено важливу роль аграрного сектору в національній економіці та його унікальні правові особливості.

Ключові слова: *господарська діяльність, правові засади, українське законодавство, національна економіка, аграрні підприємства.*

Summary. *The article analyses the legal foundations for interpreting the essence of economic activity in Ukraine. The interpretation of the essence of economic activity in the legislation of Ukraine is analysed. Emphasis is placed on the evolution of interpretation and changes in the law. Common features of the interpretations are the emphasis on income generation and differences in the level of detail of economic activity. Doctrinal approaches to interpreting the essence of economic activity among domestic scientists are considered. It is important to note that domestic scientists typically consider the current legal norms and unique aspects of the national economy when interpreting the concept. This approach*

makes it possible to identify weaknesses in the national legal system and suggest ways to improve them. It is determined how the normative regulation of economic activity affects the development of the national economy. Normative regulation of economic activity affects the competition regulation, investment attraction, corruption prevention, international integration, and economic efficiency. Legislation can both help and hinder economic development. On the one hand, effective legislation can stimulate economic growth. On the other hand, outdated legislation can be an obstacle to economic development. Potential subjects of economic activity may be discouraged by the inconsistency and uncertainty of the laws. Economic activity in Ukraine takes place under conditions of constant updating of legislation. The influence of international norms on Ukrainian legislation has been studied. Using international experience to improve Ukrainian legislation can increase the economic efficiency of economic activity in Ukraine. At the same time, it is necessary to take into account the peculiarities of the national economy. Clear and comprehensible legislation contributes to economic efficiency by helping to ensure appropriate conditions for enterprises to operate in the market. The peculiarities of economic activity of agrarian enterprises in Ukraine are determined. The important role of the agricultural sector in the national economy and its unique legal features are noted.

Key words: *economic activity, legal foundations, Ukrainian legislation, national economy, agrarian enterprises.*

Постановка проблеми. Правове регулювання господарської діяльності відіграє важливу роль у законодавстві. Наявність чітких правових засад, що визначають особливості господарської діяльності є необхідною умовою для функціонування національної економіки. Розуміння сутності господарської діяльності допомагає суб'єктам господарювання краще захищати свої права та обов'язки. Особливо важливим це є в умовах швидкозмінного світу, коли постійно вносяться зміни в законодавство, щоб відповідати новим викликам.

Стабільність національної економіки України залежить від результатів економічної діяльності аграрного сектору. Водночас аграрні підприємства перебувають під значним тиском зумовленим зовнішніми факторами, тому з боку української держави мають бути створені всі умови для підтримки та розвитку аграрного сектору. Одним із обов'язків, які покладені на державу це формування чітких правових засад господарської діяльності в Україні. Проте зважаючи на застарілість та постійний процес оновлення українського законодавства з метою приведення його до міжнародних норм виникає потреба в ґрунтовному аналізі сутності та особливостей господарської діяльності в Україні. Правильне розуміння правових засад сприятиме стабільному розвитку та зміцненню національної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Господарську діяльність досліджували Гончаренко О. М. [1]; Колісник Г. М. [2]; Матвійчук Л. О. [3]; Смолин Г. В., Туркот О. А., Хомко Л. В. [4]; Статівка А. М. [5]. Частина вчених запропонувала свої власні доктринальні підходи до тлумачення сутності господарської діяльності. Як правило, тлумачачи сутність господарської діяльності науковці спираються на законодавство та особливості національної економіки, проте не концентруються на галузевій специфіці. З перелічених дослідників лише Статівка А. М. розглянув господарську діяльність у контексті аграрних підприємств. Тому дослідження сутності господарської діяльності аграрних підприємств є сьогодні важливим для аналізу наявних правових засад та посилення теоретичного обґрунтування господарської діяльності для аграрних підприємств в Україні.

Метою статті є аналіз сутності господарської діяльності з погляду законодавства та вчених, а також дослідження особливостей господарської діяльності аграрних підприємств в Україні.

Виклад основного матеріалу. Господарська діяльність є ключовим елементом національної економіки, адже від неї безпосередньо залежить економічний добробут та функціонування держави.

Нині на законодавчому рівні існує три актуальні визначення терміну "господарська діяльність" у двох кодексах та одному законі. До 2013 р. таких визначень було п'ять, проте два закони втратили чинність (табл. 1).

Таблиця 1

**Визначення терміну «господарська діяльність» у законодавстві
України**

Нормативно-правовий акт	Визначення терміну
Кодекси України	
Господарський кодекс України (редакція від 08.10.2023)	"діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність" [6]
Податковий кодекс України (редакція від 08.12.2023)	"діяльність особи, що пов'язана з виробництвом (виготовленням) та/або реалізацією товарів, виконанням робіт, наданням послуг, спрямована на отримання доходу і проводиться такою особою самостійно та/або через свої відокремлені підрозділи, а також через будь-яку іншу особу, що діє на користь першої особи, зокрема за договорами комісії, доручення та агентськими договорами" [7]
Закони України	
Про зовнішньоекономічну діяльність (редакція від 04.03.2023)	"будь-яка діяльність, в тому числі підприємницька, пов'язана з виробництвом і обміном матеріальних та нематеріальних благ, що виступають у формі товару" [8]
Про оподаткування прибутку підприємств (втратив чинність від 01.01.2013)	"будь-яка діяльність особи, направлена на отримання доходу в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, у разі коли безпосередня участь такої особи в організації такої діяльності є регулярною, постійною та суттєвою. Під безпосередньою участю слід розуміти зазначену діяльність особи через свої постійні представництва, філіали, відділення, інші відокремлені підрозділи, а також через довірену особу, агента або будь-яку іншу особу, яка діє від імені та на користь першої особи" [9]
Про ліцензування певних видів господарської діяльності (втратив чинність від 28.06.2015)	"будь-яка діяльність, у тому числі підприємницька, юридичних осіб, а також фізичних осіб – підприємців, пов'язана з виробництвом (виготовленням) продукції, торгівлею, наданням послуг, виконанням робіт" [10]

Джерело: складено автором на основі [6; 7; 8; 9; 10]

Спільною рисою наведених тлумачень у нормативно-правових актах є акцент на виробництві та реалізації, що також спрямовано на отримання доходу. Відмінність між ними полягає в тому, що вони тією чи іншою мірою

деталізують господарську діяльність. Стосовно законів, що втратили чинність, то вони підтримували загальне тлумачення, проте водночас були більш суб'єктивними у своєму тлумаченні поняття. Тому для спрощення та узгодження законодавства можна підтвердити доцільність їх виключення.

Окремо варто зазначити, що в Господарському кодексі України поняття "господарська діяльність" використовується як тотожне "господарюванню".

Правильність взаємозамінного використання цих слів підтверджує "Словник української мови у 20 томах". Згідно нього одне з визначень слова "господарювання", що походить від слова "господарювати" означає "займатися господарською діяльністю, керувати яким-небудь господарством" [11, с. 731].

Тому на основі вищенаведеного можна зробити висновок, що сутність господарювання безпосередньо пов'язана з господарською діяльністю, як за словотвором, так й українським законодавством.

Доктринальні підходи до тлумачення сутності господарської діяльності займають важливе місце в науковому обґрунтуванні терміну. Це необхідно для розробки дослідниками ефективного правового регулювання господарської діяльності. Водночас доктринальні підходи дозволяють глибше зрозуміти правові та соціально-економічні особливості господарської діяльності, які потрібні для формулювання законодавчих ініціатив. З розвитком економіки доктринальні підходи продовжують еволюціонувати спираючись на сучасні проблеми з якими стикаються суб'єкти господарювання. Тому особлива увага дослідників приділяється аналізу законодавчих норм, що регулюють господарську діяльність в Україні та закордоном, з метою порівняння та виявлення наявних недоліків вітчизняного законодавства. Це насамперед спрямовано на те, щоб створити всі умови для підвищення ефективності ведення господарської діяльності в Україні.

Розглянемо доктринальні підходи до тлумачення сутності господарської діяльності серед вітчизняних науковців (табл. 2).

Доктринальні підходи до тлумачення сутності господарської діяльності серед вітчизняних науковців

Автор	Тлумачення
Вінник О. М.	"така суспільно-корисна діяльність суб'єктів господарювання щодо виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг з метою їх реалізації за плату (як товару), що ґрунтується на поєднанні приватних і публічних інтересів і здійснюється професійно" [12, с. 10]
Гончаренко О. М.	"система усвідомлених взаємопов'язаних дій (процесів) суб'єктів господарювання з суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність, з метою задоволення економічних та соціальних потреб" [1, с. 65]
Матвійчук Л. О.	"самостійна, суспільно корисна діяльність юридичних осіб незалежно від організаційно-правової форми та форми власності чи фізичних осіб, спрямовану на виготовлення і реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг, що мають цінову визначеність, яка поєднує приватні і публічні інтереси та здійснюється в межах чинного законодавства" [3, с. 17]
Михайлов С. І., Степасюк Л. М., Городенко С. В.	"функціонування господарських суб'єктів, що скероване на виконання підприємницьких функцій з метою отримання економічного результату" [13]
Смолин Г. В., Туркот О. А., Хомко Л. В.	"регульована діяльність суб'єктів господарювання у сфері товарного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт, надання послуг вартісного характеру, які мають цінову визначеність, із метою досягнення економічних і соціальних результатів" [4, с. 13]

Джерело: складено автором на основі [12, с. 10; 1, с. 65; 3, с. 17; 13; 4, с. 13].

Загалом, господарська діяльність охоплює різні аспекти економічного життя суб'єктів господарювання, зокрема діяльність пов'язану з виробництвом та реалізацією товарів і послуг. Водночас вітчизняні вчені при тлумаченні поняття спираються на чинне законодавство та особливості національної економіки без концентрації на специфічних галузях.

Виокремимо повторювані класифікаційні ознаки в тлумаченнях сутності господарської діяльності серед вітчизняних науковців (табл. 3).

**Повторювані класифікаційні ознаки тлумачення сутності
господарської діяльності серед вітчизняних науковців**

Автор	Повторювані класифікаційні ознаки				
	Виготовлення та реалізація (виробництво) продукції, виконання робіт, надання послуг	Цінова визначеність	Вартісний характер	Поєднання приватних і публічних інтересів	Отримання (досягнення) економічного результату
Вінник О. М.	+	–	–	+	–
Гончаренко О. М.	+	+	+	–	–
Матвійчук Л. О.	+	+	–	+	–
Михайлов С. І., Степасюк Л. М., Городенко С. В.	–	–	–	–	+
Смолин Г. В., Туркот О. А., Хомко Л. В.	+	+	+	–	+
Кількість	4 з 5	3 з 5	2 з 5	2 з 5	2 з 5

Джерело: складено автором на основі [12, с. 10; 1, с. 65; 3, с. 17; 13; 4, с. 13].

Проаналізовані визначення демонструють різноманітність думок серед вітчизняних науковців щодо різних аспектів тлумачення сутності господарської діяльності. Найбільш узгодженим серед авторів є розуміння того, що господарська діяльність пов'язана з виробництвом продукції, виконанням робіт та наданням послуг, з чим погодилося четверо вчених. Водночас інші класифікаційні ознаки мають меншу ступінь узгодженості. Наприклад, двоє авторів роблять акцент на поєднанні приватних і публічних інтересів, а інші двоє на отриманні економічного результату. Тому це вказує на певне розходження в поглядах щодо соціально-економічних аспектів господарської діяльності. Загалом, вчені близькі в своїх тлумаченнях до законодавчих, водночас роблячи власні уточнення.

Варто погодитись з Колісник Г. М., що господарська діяльність має здійснюватися на правилах або принципах [2, с. 210].

Чітке та зрозуміле законодавче регулювання господарювання сприяє підтримці економічної ефективності, адже допомагає забезпечити адекватні умови для діяльності підприємств на ринку (рис. 1).

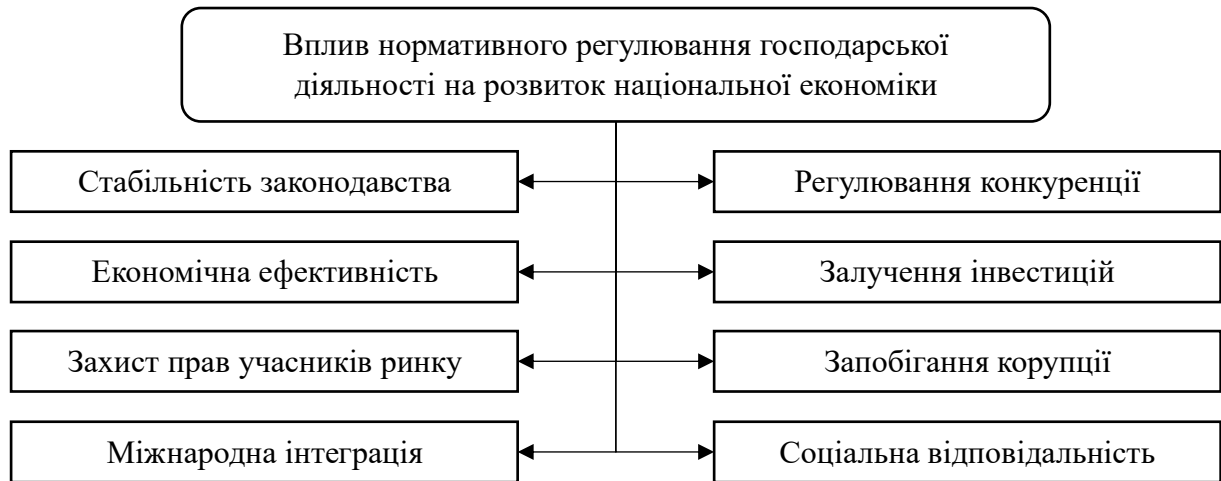

Рис. 1. Вплив нормативного регулювання господарської діяльності на розвиток національної економіки

Джерело: розробка автора

Міжнародні норми мають великий вплив на формування сучасної правової системи в Україні. Внаслідок підписання цілої низки міжнародних договорів Україна зобов'язалася дотримуватися певних правил і стандартів. Тому сьогодні в умовах Євроатлантичної інтеграції законодавство України перебуває в постійному процесі оновлення та вдосконалення.

У першу чергу внесення змін до законодавства згідно міжнародних норм необхідно Україні для сприяння міжнародній торгівлі та інвестиціям. Впровадження міжнародних стандартів у внутрішнє законодавство посилює позиції в міжнародній торгівлі внаслідок спрощення процесу сертифікації та приведення якості української продукції до міжнародних вимог. Водночас захист прав суб'єктів господарювання, в тому числі інвесторів, спонукає до збільшення іноземних інвестицій в національну економіку. Також міжнародні стандарти праці впливають на національне законодавство щодо забезпечення прав працівників та їхніх умов праці.

Загалом, для будь-якої держави важливо встановити зрозумілі правові

засади господарювання, які враховуватимуть особливості різних галузей.

Аграрна галузь є однією з критичних для національної економіки, адже в Україні вона має значний вплив на ВВП. Тому законодавче регулювання господарської діяльності аграрних підприємств важливе для забезпечення ефективної діяльності аграрних підприємств, від яких залежить продовольча безпека та стійкість національної економіки загалом.

По-перше, правове регулювання сприяє стабільності цін на продукти харчування шляхом обмеження цін, субсидування та податкових пільг для підтримки аграрних підприємств. Це спрямовано допомогти уникнути різких коливань цін, які можуть завдати шкоди добробуту населення.

По-друге, правове регулювання сприяє справедливості та рівності між виробниками завдяки підтримці малих та середніх аграрних підприємств. Це дозволяє їм конкурувати на з великими аграрними підприємствами, які займають значну частку на ринку.

По-третє, правове регулювання сприяє збереженню навколишнього середовища від недобросовісних дій аграрних підприємств, які негативно впливають на екологію через використання пестицидів та агрохімікатів. Це необхідно для встановлення обмежень щодо використання шкідливих речовин, а також заохочення до органічного виробництва.

Змістом господарської діяльності для аграрних підприємств, на думку Статівки А. М., "є вільний вибір і свобода здійснення такої діяльності відповідно до вимог чинного законодавства, з наданням гарантій доступу до матеріально-технічних, фінансових, інформаційних, природних і трудових ресурсів" [5, с. 39].

Господарську діяльність аграрних підприємств в Україні визначає та регулює значна кількість нормативно-правових актів. Важливо розуміти їхній вплив на аграрну галузь та межі, які вони встановлюють.

Розглянемо особливості регулювання господарської діяльності аграрних підприємств різними сферами законодавства (табл. 4).

Особливості регулювання господарської діяльності аграрних підприємств різними сферами законодавства

Сфера законодавства	Особливості регулювання
Земля	Земельні норми пов'язані з правилами оренди землі, охороною земель, правами на купівлю земельних ділянок, обмеженнями щодо використання земель
Податки	Податкові норми встановлюють умови роботи, ставки податків та зборів, податкові пільги, спеціальні податкові режими
Торгівля	Торговельні норми стосуються внутрішньої та зовнішньої торгівлі, дотримання квот і стандартів
Екологія	Екологічні норми визначають способи обробітку та меліорацію земель, застосування пестицидів та агрохімікатів, управління водними ресурсами, охорону навколишнього середовища
Інноваційна діяльність	Законодавчі норми з інноваційної діяльності окреслюють використання новітніх технологій та інновацій, правовий режим діяльності, фінансову підтримку
Якість та безпека	Законодавчі норми з якості та безпеки визначають відповідні стандарти продуктів та продовольчої сировини, повноваження державних контролюючих органів

Джерело: розробка автора

Господарська діяльність аграрних підприємств здійснюється з огляду на особливості галузі в межах чинного законодавства, що визначає правила господарювання, які спрямовані на ефективну аграрну діяльність, використання земельних та інших природних ресурсів.

Отже, господарську діяльність аграрних підприємств доцільно тлумачити як самостійну та суспільно корисну діяльність аграрних підприємств, що полягає у виробництві аграрної продукції рослинництва та тваринництва, а також виконанні робіт чи наданні послуг пов'язаних з аграрною галуззю для задоволення власних економічно виражених цілей.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Забезпечення ефективного управління суб'єктами господарювання можливе лише в умовах розуміння правових засад господарської діяльності. Аграрний сектор нині є життєво важливим для України, тому правове регулювання цього сектора

вимагає додаткової уваги для його адаптації до вимог ринку та міжнародних стандартів. Водночас розуміння правової сутності господарської діяльності дозволить аграрним підприємствам краще відстоювати свої права та інтереси. Перспективою подальших досліджень є вивчення міжнародного правового законодавства, що визначає особливості господарської діяльності в різних країнах світу, а також порівняння його з українським законодавством.

Література

1. Гончаренко О. М. Саморегулювання господарської діяльності: питання теорії та практики : монографія. Київ : НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2019. 418 с.
2. Колісник Г. М. Сутність суб'єктів та видів господарської діяльності. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. № 5, Т. 4. С. 207–214.
3. Матвійчук Л. О. Концептуальні підходи до визначення сутності поняття "господарська діяльність підприємства". *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип. 12 (2). С. 14–18.
4. Смолин Г. В., Туркот О. А., Хомко Л. В. Господарське право України. Загальна частина : підручник / за заг. ред. Г. В. Смолина. Львів : ЛьвДУВС, 2017. 484 с
5. Статівка А. М. Співвідношення поняття "господарська діяльність" та "виробничо-господарська діяльність" сільськогосподарських підприємств. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2014. Вип. 197, Ч. 2. С. 35–43.

6. Господарський кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Дата оновлення: 08.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 08.12.2023).
7. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Дата оновлення: 08.12.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 08.12.2023).
8. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 р. № 959-XII. Дата оновлення: 04.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12> (дата звернення: 08.12.2023).
9. Про оподаткування прибутку підприємств : Закон України від 28.12.1994 р. № 334/94-ВР. Дата оновлення: 01.01.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/334/94-вр> (дата звернення: 08.12.2023).
10. Про ліцензування певних видів господарської діяльності : Закон України від 01.06.2000 р. № 1775-III. Дата оновлення: 28.06.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1775-14> (дата звернення: 08.12.2023).
11. Словник української мови у 20 т. Том 3: Відставання – Гуральня / гол. наук. ред. В. М. Русанівський. Київ : Український мовно-інформаційний фонд, 2012. 1119 с.
12. Вінник О. М. Господарське право : курс лекцій. Київ : Атіка, 2004. 624 с.
13. Михайлов С. І., Степасюк Л. М., Городенко С. В. Економіка підприємства : навч. посіб. 2-ге вид. Київ : ЦП "Компринт", 2018. 418 с.

References

1. Honcharenko, O. M. (2019). Samorehuliuвання hospodarskoї diialnosti: pytannia teorii ta praktyky [Self-regulation of economic activity: issues of

- theory and practice]. *Research Institute for Private Law and Entrepreneurship named after Academician F. G. Burchak of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine* [in Ukrainian].
2. Kolisnyk, H. M. (2010). Sutnist sub'iektiv ta vydiv hospodarskoi diialnosti [The essence of subjects and types of economic activity]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, 5(4), 207–214 [in Ukrainian].
 3. Matviichuk, L. O. (2017). Kontseptualni pidkhody do vyznachennia sutnosti poniattia "hospodarska diialnist pidpriemstva" [Conceptual approaches to defining the notion of "business activity of an enterprise"]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, 12(2), 14–18 [in Ukrainian].
 4. Smolyn, H. V., Turkot, O. A., & Khomko, L. V. (2017). *Hospodarske pravo Ukrainy. Zahalna chastyna* [Commercial law of Ukraine. General part]. H. V. Smolyn (Ed.). LvSUIA [in Ukrainian].
 5. Stativka, A. M. (2014). Spivvidnoshennia poniattia "hospodarska diialnist" ta "vyrobnycho-hospodarska diialnist" silskohospodarskykh pidpriemstv [Correlation between the concept of "economic activity" and "production and economic activity" of agricultural enterprises]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy*, 197(2), 35–43 [in Ukrainian].
 6. *Hospodarskyi kodeks Ukrainy: Kodeks Ukrainy No. 436-IV* [Commercial Code of Ukraine: Code of Ukraine]. (2003). *Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> [in Ukrainian].
 7. *Podatkovyi kodeks Ukrainy: Kodeks Ukrainy No. 2755-VI* [Tax Code of Ukraine: Code of Ukraine]. (2010). *Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> [in Ukrainian].
 8. *Pro zovnishnoekonomichnu diialnist: Zakon Ukrainy No. 959-XII* [On Foreign Economic Activities: Law of Ukraine]. (1991). *Verkhovna Rada of*

- Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12> [in Ukrainian].
9. Pro opodatkuvannia prybutku pidpriemstv: Zakon Ukrainy No. 334/94-BP [On Enterprise Profit Tax: Law of Ukraine]. (1994). *Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/334/94-bp> [in Ukrainian].
 10. Pro litsenzuvannia pevnykh vydiv hospodarskoi diialnosti: Zakon Ukrainy No. 1775-III [On Licensing of Certain Types of Economic Activity: Law of Ukraine]. (2000). *Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1775-14> [in Ukrainian].
 11. Rusanivskiy, V. M. (Eds.). (2012). Slovnyk ukrainskoi movy u 20 t. Tom 3: Vidstavannia – Guralnia [Dictionary of the Ukrainian language in 20 vols. Volume 3: Backlog – Distillery]. Ukrainian Lingua-Information Foundation [in Ukrainian].
 12. Vinnyk, O. M. (2004). Hospodarske pravo [Commercial law]. Atika [in Ukrainian].
 13. Mykhailov, S. I., Stepasiuk, L. M., & Horodenko, S. V. (2018). Ekonomika pidpriemstva [Economics of enterprise] (2nd ed.). TsP "Kompynt" [in Ukrainian].